

17 juli 2014

Herstel bouwsector versnelt

Door de milde winter en het versnelde herstel van de bouwsector zijn de bouwprognoses aangepast. We verwachten dat de bouwproductie in 2014 met 3% zal stijgen en in 2015 met 2%. Alle branches binnen de bouw zullen een positieve groeiontwikkeling laten zien in 2014 en 2015. Ook de aanverwante sectoren zullen van de opleving in de bouw kunnen profiteren. In deze publicatie wordt dit verder toegelicht.

Waarom zijn de bouwprognoses bijgesteld?

De bouwprognose voor 2014 is in positieve zin bijgesteld. Dit heeft twee oorzaken: de milde winter en het versneld herstel van de bouwsector. Dit heeft vooral invloed op de afgegeven prognose voor 2014, de prognose voor 2015 is grotendeels ongewijzigd gebleven. In februari verwachtten wij dat de bouwproductie in 2014 met 1% zou dalen. Inmiddels verwachten wij dat de bouwproductie met 3% zal stijgen in 2014. Voor 2015 blijft de verwachting dat de bouwproductie met 2% zal stijgen.

In de vorige [sector update](#) is al uitgebreid ingegaan op het effect van de milde winter op de bouwproductie. De bouwproductie steeg mede

door de milde winter in de periode januari-mei 2014 met 3,3% j-o-j. Dit stuwt de bouwproductie in 2014 omhoog. Als we dan aan onze prognose van -1% in 2014 vasthouden, zou dit betekenen dat de bouwproductie over de rest van het jaar elke maand gemiddeld met 4,3% moet dalen om op deze daling van 1% uit te komen. We verwachten dat dit niet het geval zal zijn. Dit heeft twee redenen.

Ten eerste was de verwachting dat de bouwproductie na de milde winter een mogelijke tegenslag te verduren zou krijgen. Doordat de bouwproductie met name in januari en februari 2014 sterk is gestegen, kan het zijn dat er in deze maanden werk is verricht dat normaliter in de maanden daarna zou worden gedaan.

Mutaties productie en omzet naar branche

	2012	2013	2014	2015
Bouw:	-8,3	-4,4	3,0	2,0
Woningbouw	-10,0	-7,0	1,25	3,5
Utiliteitsbouw	-5,5	-3,5	4,75	2,5
Gww	-3,0	-4,5	2,5	0,5
Aanverwante sectoren bouw:				
Installatiebedrijven (omzet)	-4,4	-3,1	2,5	3,0
Hout- en bouwmaterialenindustrie	-7,1	-6,3	1,5	2,5
Architecten (omzet)	-14,6	-13,0	3,0	4,0
Ingenieurs (omzet)	-3,0	2,3	3,0	4,0

Bron: CBS, ramingen en prognoses ABN AMRO Economisch Bureau

Kerncijfers Nederlandse economie

	2012	2013	2014	2015
Bbp	-1,3	-0,8	0,5	1,5
Particuliere consumptie	-1,6	-2,1	-0,8	0,3
Overheidsconsumptie	-0,7	-0,2	0,3	-0,2
Investeringen	-4,0	-4,8	5,0	4,5
Uitvoer	3,2	1,4	2,5	4,7
Invoer	3,3	-0,2	2,3	4,7
Inflatie	2,5	2,5	1,3	1,5
Werkloosheid (% beroepsbev.)	6,4	8,3	8,9	8,7

Bron: CBS, ramingen en prognoses ABN AMRO Economisch Bureau

Het effect hiervan kan zijn dat de bouwproductie in de maanden erna daalt of in ieder geval veel minder hard stijgt.

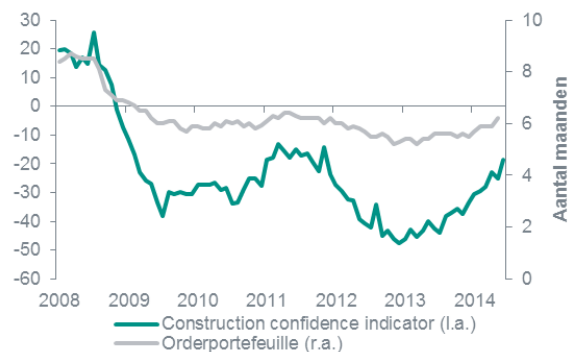
Dit was het geval in maart toen de productie met 1,1% j-o-j daalde. Dit effect van de milde winter lijkt van korte duur te zijn geweest, aangezien de bouwproductie in april met 2,5% j-o-j steeg. De bouwproductie daalde in mei vervolgens wel weer met 3,6% j-o-j. Dit komt waarschijnlijk doordat mei 2014 minder werkdagen had dan mei 2013 waardoor ook minder geproduceerd kon worden. Het effect van de milde winter op de maanden erna is beperkt gebleven. Dit heeft daarom weinig negatieve impact op de verwachting voor het hele jaar 2014. Het feit dat de bouwproductie in april 2014 alweer flink stijgt, wijst tevens op een versnelling van het herstel van de bouwproductie.

Het effect van de milde winter in 2014 kan wel een terugslag veroorzaken van de bouwproductie in de winter van 2015. Dit zet druk op de bouwproductiecijfers in 2015. We verwachten echter dat we deze cijfers niet naar beneden hoeven aan te passen, omdat het herstel van de bouwsector sneller verloopt. Daarnaast wint ook het economische herstel aan kracht in 2015.

Ten tweede geven de voorlopende indicatoren zoals de orderportefeuille, de afgegeven vergunningen en de *construction confidence indicator*, die het vertrouwen van bouwondernemers meet, aan dat herstel te verwachten is. Alle indicatoren laten een

stijgende lijn zien. Er is wel verschil wanneer deze opgaande lijn voor de verschillende indicatoren is ingezet. Voor de orderportefeuille geldt dat in maart 2013 het dieptepunt bereikt werd en dat sindsdien de orderportefeuille is toegenomen. Voor de *construction confidence indicator* werd de stijging al eind 2012 ingezet. De *construction confidence indicator* is nog wel negatief, maar het langetermijngemiddelde is ook negatief. Belangrijker is dat de indicator stijgt. Dit is in onderstaande grafiek te zien. Deze indicatoren hebben in het verleden laten zien dat zij voorlopen op de bouwproductie en dat de bouwproductie met vertraging op eenzelfde manier beweegt als deze voorlopende indicatoren.

Ontwikkeling vertrouwen en orderportefeuille

Bron: Eurostat, EIB

Ook de investeringen in woningen, gebouwen en gww-werken stijgen. Sinds het vierde

Hoe verhouden de bouwprognoses zich tot slechte resultaten bouwbedrijven?

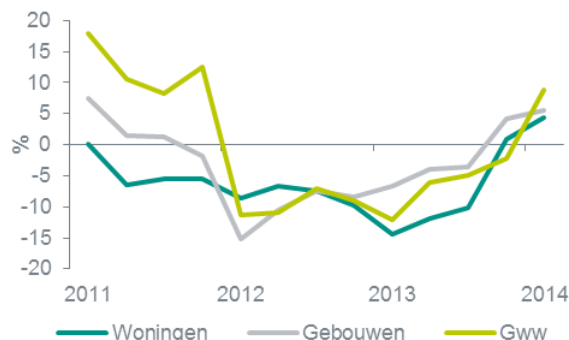
De laatste tijd zijn er regelmatig grote bouwbedrijven in het nieuws die verliezen op grote, complexe projecten moeten melden. Daaruit blijkt dat bedrijven nog kampen met de gevolgen van de bouwcrisis. Ten tijde van de bouwcrisis is vaak te scherp ingeschreven op projecten waardoor nu verliezen op deze projecten moeten worden gemeld. Ondanks dat er sinds 2008 5.862 bouwbedrijven op een totaal van 20.500 (uitgezonderd eenmanszaken) bedrijven failliet zijn gegaan is de concurrentie om de beschikbare projecten groot. Met prijsdruk als gevolg. De operationele marges van bouwbedrijven staan daardoor nog steeds sterk onder druk.

De prognoses die wij maken zijn gebaseerd op de bouwproductie. Hierin wordt geen rekening gehouden met winstgevendheid van bouwbedrijven en de sector als geheel. Ondanks de verwachting dat de bouwproductie met 3% zal stijgen in 2014 en met 2% in 2015 zullen bouwbedrijven nog langere tijd te maken kunnen hebben met prijsdruk, lage marges en afnemende winstgevendheid. De ontwikkeling van de productie en omzet laat ook zien dat er nog steeds sprake is van prijsdruk. In de eerste vijf maanden van 2014 steeg de bouwproductie met 3,3% j-o-j, terwijl de omzet maar met 1,9% j-o-j steeg.

kwartaal van 2013 stijgen de investeringen in woningen en gebouwen. De investeringen in

gww-werken stijgen sinds het eerste kwartaal van 2014. Dit is in de grafiek hieronder te zien.

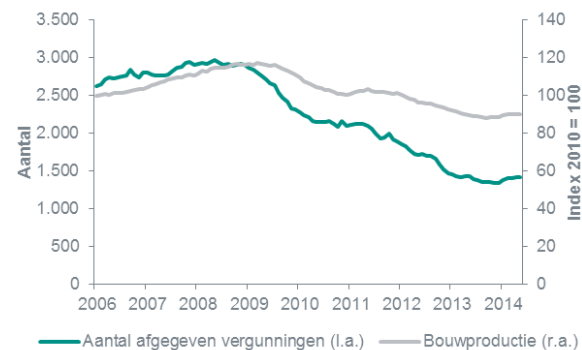
Ontwikkeling investeringen woningen, gebouwen en gww-werken

Bron: CBS

Opvallend is dat de afgegeven vergunningen niet meer voorlopen op de bouwproductie. In de grafiek rechts is te zien dat het dieptepunt in het aantal afgegeven vergunningen in december 2013 bereikt werd, terwijl het dieptepunt van de bouwproductie al in september 2013 werd bereikt. De vergunningen laten inmiddels ook een stijgende lijn zien. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat er gebouwd wordt met vergunningen die eerder zijn aangevraagd maar toen niet zijn gebruikt. Dan kan er nu meer gebouwd worden dan er vergunningen worden aangevraagd.

Afgegeven vergunningen en bouwproductie

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Wat verandert er voor de woningbouw, utiliteitsbouw en gww?

De opwaartse bijstelling van de prognose van de bouwproductie in 2014 uit zich in alle branches van de bouw. Voor zowel de woningbouw, utiliteitsbouw als de grond-, wegen- en waterbouw (gww) verwachten wij in 2014 positieve groeicijfers.

De stijging van de woningbouwproductie wordt geheel veroorzaakt door de stijging van de renovatie van woningen. De nieuwbouw van woningen daalt nog wel, dat wordt ook duidelijk uit de grafiek hiernaast waarin de afgegeven vergunningen en de twee jaar later opgeleverde nieuwbouwwoningen worden vergeleken.

Aantal vergunningen en opgeleverde nieuwbouwwoningen

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Met een vertraging van twee jaar volgen de opgeleverde nieuwbouwwoningen de afgegeven vergunningen op een vergelijkbare manier. Doordat het aantal afgegeven vergunningen de afgelopen jaren op een laag niveau lag, verwachten we in 2014 nog geen positieve groeicijfers voor de nieuwbouw van woningen. In 2015 zal de woningbouwproductie naar verwachting sneller groeien dan in 2014. Dit komt doordat de verwachting is dat de nieuwbouw van woningen in 2015 sterk gaat aantrekken als reactie op het aantrekken van de woningmarkt en de stijging van de afgegeven vergunningen vanaf 2014. Dit kan zorgen voor een groeiversnelling. Dit zal wel uit de particuliere sector moeten komen. De woningbouwcorporaties verwachten minder te gaan bouwen de komende jaren.

Voor de gww verwachten we voor 2014 hogere groeicijfers dan voor 2015. De gww blijft last houden van de overheidsbezuinigingen waardoor de verwachting is dat de productie in 2014 sterk gestimuleerd is door de milde winter en de stijgende investeringen van de private sector in de infrastructuur. De gww is bij uitstek een sector die van een milde winter kan profiteren. Uitgaande dat we in 2015 niet weer een zeer milde winter hebben, zullen de afnemende investeringen door de overheid in de infrastructuur ervoor zorgen dat het groeitempo van de gww-productie weer wat zal terugvallen.

Voor de utiliteitsbouw geldt ook dat we voor 2014 hogere groeicijfers verwachten dan voor 2015. Dit heeft ook te maken met het feit dat de milde winter de groeicijfers in 2014 opstuwt. Ook de groei van de bedrijfsinvesteringen trekt sterker aan in 2014 dan in 2015.

Wat is er veranderd in de aanverwante sectoren?

De aanverwante sectoren van de bouw hebben minder direct kunnen profiteren van de milde winter. Daarom zijn de groeicijfers voor 2014 minder bijgesteld dan voor de woningbouw, utiliteitsbouw en gww. Dit betekent ook dat de verwachte groeicijfers voor deze sectoren voor 2015 hoger zijn dan voor 2014.

De cijfers voor de hout- en bouwmaterialenindustrie, ingenieurs en installateurs zijn naar boven bijgesteld omdat de bouwsector sneller herstelt. Voor de installateurs komt daar nog bij dat de verwachtingen voor de industriële productie ook naar boven zijn bijgesteld. Installateurs zijn voor circa 20% van hun omzet afhankelijk van de industrie.

De architecten laten op dit moment een snel herstel zien. De bouwsom van nieuwe opdrachten steeg in de periode derde kwartaal 2013 – eerste kwartaal 2014 met ruim 29% ten opzichte van dezelfde periode een jaar eerder. Dit vertaalt zich inmiddels in de omzet van architecten, die steeg in het eerste kwartaal van 2014 met 4,3% j-o-j. In 2013 daalde de omzet nog met 13% j-o-j. Ook de tarieven die architecten kunnen vragen dalen minder hard. Daarom is besloten zowel de prognose voor 2014 als voor 2015 in positieve zin aan te passen.

Links

[Zachte winter zorgt voor mooi eerste kwartaal bouw](#)

[Woningmarktmonitor – Huizenprijzen vinden weg omhoog](#)

[Nederlandse economie in zicht: Herstel na aarzelend begin 2014](#)

Economisch Bureau | Nederland

Contactgegevens ABN AMRO Economisch Bureau Nederland:			
	Aandachtsgebied	Telefoonnummer:	E-mailadres:
Jacques van de Wal (hoofd)	Algemeen	020 628 0499	jacques.van.de.wal@nl.abnamro.com
Eric Huliselan	Zakelijke Dienstverlening	020 628 2138	eric.huliselan@nl.abnamro.com
Casper Burgering	Industrie (w.o. industriële materialen)	020 383 2693	casper.burgering@nl.abnamro.com
Nadia Menkveld	Transport & Logistiek	020 628 6441	nadia.menkveld@nl.abnamro.com
Frank Rijkers	Agrarisch, Food	020 628 6437	frank.rijkers@nl.abnamro.com
Mathijs Deguelle	Retail, Leisure	020 344 2179	mathijs.deguelle@nl.abnamro.com
Hans van Cleef	Olie & Gas	020 343 4679	hans.van.cleef@nl.abnamro.com
Madeline Buijs	Bouw, Real Estate	020-383 8201	madeline.buijs@nl.abnamro.com
Nico Klene	Macro-economie	020-625 4204	nico.klene@nl.abnamro.com
Philip Bokeloh	Woningmarkt, Macro-economie	020-383 2657	philip.bokeloh@nl.abnamro.com
Theo de Kort	Informatieanalist, Autohandel	020 628 0489	theo.de.kort@nl.abnamro.com
Ingrid Kroeze	Research ondersteuning	020 383 5161	ingrid.kroeze@nl.abnamro.com

Volg ons ook op Twitter: [@ABNAMROeconomien](https://twitter.com/ABNAMROeconomien)

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on the energy market. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2014